

**Animadversiones ad nonnulla Hippocratis loca ex Epidemiorum libris
decerpta spectantes / [Antonio Lizzari].**

Contributors

Lizzari, Antonio, -1800.

Publication/Creation

Venice : A. Zatta, 1763.

Persistent URL

<https://wellcomecollection.org/works/az9nra82>

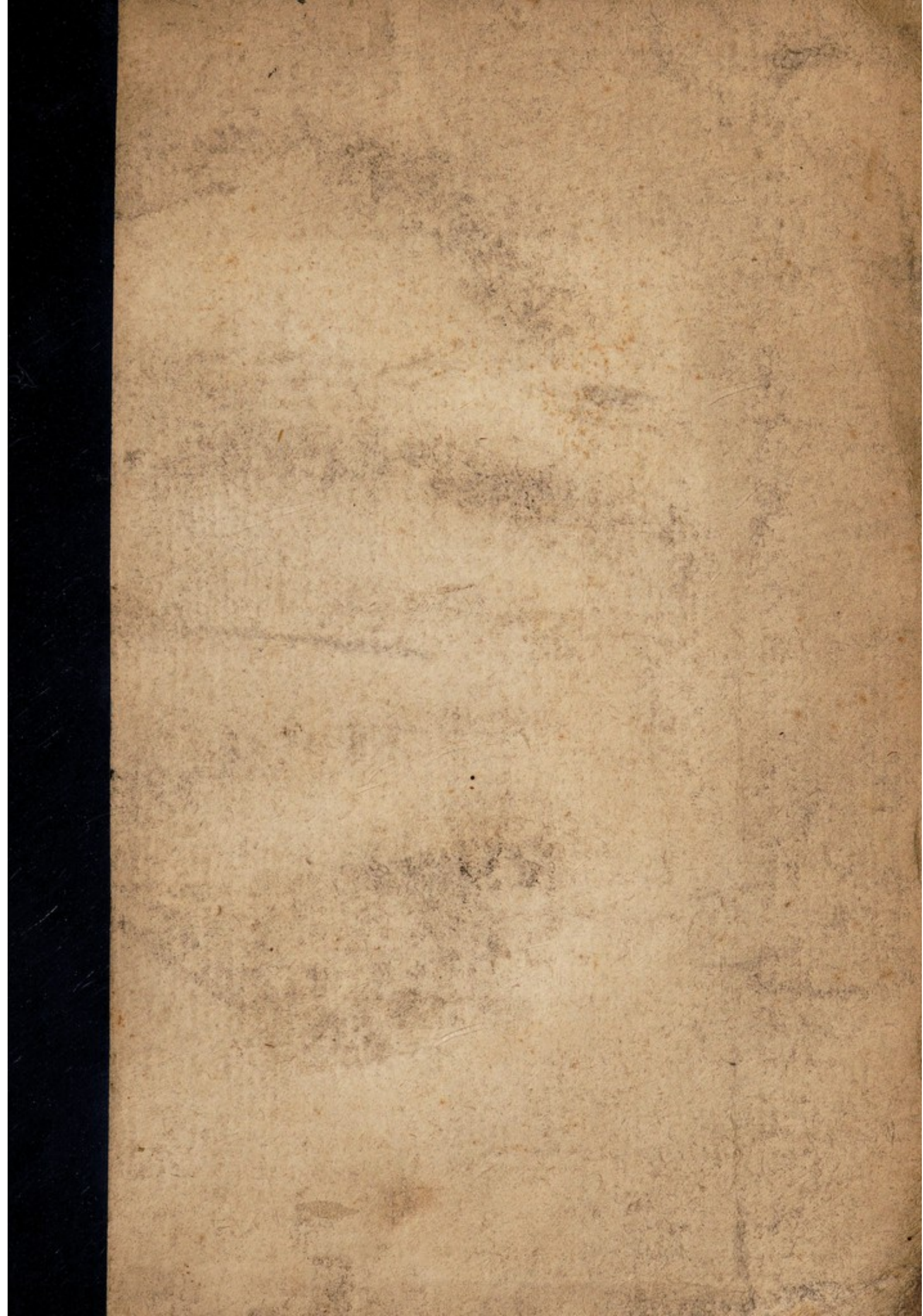
License and attribution

This work has been identified as being free of known restrictions under copyright law, including all related and neighbouring rights and is being made available under the Creative Commons, Public Domain Mark.

You can copy, modify, distribute and perform the work, even for commercial purposes, without asking permission.

Wellcome Collection
183 Euston Road
London NW1 2BE UK
T +44 (0)20 7611 8722
E library@wellcomecollection.org
<https://wellcomecollection.org>

33843/B

19568

A x 0.88

ANTONII LIZZARI
D. M.

ANIMADVERSIONES

AD NONNULLA

HIPPOCRATIS
LOCA

EX EPIDEMIORUM LIBRIS DECERPTA
SPECTANTES.

VENETIIS MDCCLXIII

TYPIS ANTONII ZATTA.

SUPERIORUM PERMISSU.

ANTHONY

1871

NOV 1871

1871

1871

1871

1871

1871

1871

1871

1871

ERUDITISSIMO, CELEBERRIMO, CANDIDISSIMOQUE

V I R O

D.D. SANCTI DE STEPHANIS

PHIL.; ET MED. DOCT.

ANATOM. OLIM IN PATRIA UNIVERSIT. PROFES.

Nec non Almi DD. Phyl. & Medic. Col. plur. Presid.

ANTONIUS LIZZARI D.M.

Perennem Felicitatem Præcatur.

EX quo Artis mysteriis initiatus, levi illa præceptorum tinctura, quam rudes adhuc, & ephebi attingere solemus imbutus,

A 2

nec

nec non maximo illo receptarum
 apparatu, quem rituales codices
 practificantium haud temere appella-
 rim instructus, e Magistrorum
 suavissimo sinu in meas partes se-
 cessi, atque Medicinam factitans
 aegrorum lectulis assidere incepti,
 statim agnovi

.... Quantum est in rebus inane

tempus condendis hypothesis terere,
 aut affectata grandiloquentia, verbo-
 rumque lenocinio (sermo enim dulcis,
 asserente Ecclesiaste, ut cancer ser-
 pit) aegros pellicere, quibus capi,
 & deliniri solent ab iis, qui om-
 nia quaestu, fastuque metiuntur.
 Hac ratione factum est, ut fuca-
 tus quidam apparatus, & adulte-
 rina medendi methodus, quorun-
 dam, qui verae medicinae (Hippo-
 craticae nempe) gustum non habent,
 obce-

obcæcarint animos, & his temporibus medicorum plerique hujus præstantissimæ partis ignoratione status, ratosque naturæ, ac humorum motus accurate minus observent, aut intempestivo medicamentorum usu vel impedian, vel intercipient. Sic persæpe constantissimam artem per quam

Nunc Sacri Vates, nunc Divum
cura vocamur,
Sunt etiam qui nos Numen
habere putant,

fortuna regere, non vero prudentia videtur. Dolendum sane artem illam, quæ sanitatem ægris una promittit, quæque ab omnibus retro seculis nulli philosophorum sectæ parens, libertatem quam in incunabulis vagiens sortita est, incorruptam servavit, hodie in servi-

tutem, ne dicam in captivitatē
 ductam, nonnullorum libidini dum-
 taxat famulari; atque dum ea
 illius pars, quæ pharmaca, &
 specifica respicit ad satietatem us-
 que, nauseamque adolevit, altera
 nobilissima æque ac utilissima, per
 quam tum in dignoscendis morbis sa-
 nando, cum in prænuntiandis eventibus
 vitando calumnias, Diis pene
 pares efficimur, deserta, incultaque
 jaceat. Eo processit ignaviæ in
 quibusdam cæteroquin illa in con-
 texendis morborum historiis, e-
 ruendis causis, notandisque motibus
 naturæ sedulitas, ut Hippocratis
 obscuritatem reprebendant, qui ob
 propriam imbecillitatem non pos-
 sunt magnitudinem Hippocraticæ
 virtutis assequi; eos nescire dele-
 ãet, quid antequam nati sint, ac-
 ciderint: & quem ex ingenio suo
 poterant habere conatum, velut
 ad-

adstricti certis legum vinculis per-
diderunt, ac magistrum respicien-
tes, Hippocratem, hoc est, Na-
turam Ducem sequi desierunt.
Hinc factum est, ut cum novis-
simis hisce diebus totus essem in
evolvendis Epidemiorum libris,
& quædam in illis aut nimis ari-
de, aut jejune nimis, nonnulla etiam
præpostere ab Expositoribus exara-
ta offendissem, ideo non injucun-
dam, aut inanem prorsus operam
prestiturum me rebar, si animad-
versiones ad nonnulla Hippocra-
tis loca ex iis decerpta spectan-
tes, prout inter legendum mihi oc-
currerent, publicis juris facerem.
Inconcinne quidem fateor, barbari-
sque forsitan, Celsoque minus no-
tis respersæ vocabulis prodeunt.
Ut ut tamen de his sit, tibi, tuo-
que nomini nuncupatas volui. Ti-
bi inquam Virorum optime, Medi-

corum doctissime, qui veterum auctorum studio teneris, qui non inani verborum tumultu, sed artis operibus: qui demum non pseudoeloquentia, sed rebus inter tot celeberrimos Artis Apollineæ Proceres hujus inclytæ Urbis ornamenta,

..... Quos æquus amavit
Juppiter, atque ardens evexit
ad æthera virtus

jure, meritoque emines, & emicas. Non ideo hanc opellam dicere tibi decrevi, quod levidense isto munusculo rem te, tuisque meritis dignam tibi sistere putem, sed ut palam tester quanti te faciam, perpetuumque sit, licet exiguum, meæ erga te observantiæ monumentum. Vale.

Dabam e Musæolo meo ipsis Kalendaris Septembribus an. 1763.
EPI.

EPIDEMIORUM

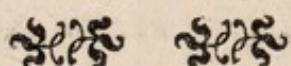
Lib. 1. sect. 3. tex. 55.

Hiliscum, qui prope murum decumbebat, primo die febris acuta invasit. Sudavit in noctem laboriose. Secundo omnia exacerbata sunt.

Vespero vero post clysterem bene habuit, noctem quiete transiegit. Tertio usque ad meridiem videbatur factus sine febre. Deinceps vero febris acuta cum sudore. Siticulosus arescebat lingua. Minxit nigrum. Nox laboriosa. Non dormivit. Omnino deliravit. Quarto omnia exacerbata sunt. Urinam nigram reddebat. Noctem minus molestam. Urinae melioris coloris. Quinto circa meridiem parum de naribus stillavit sincerum. Urinae autem variae, habentes pen-

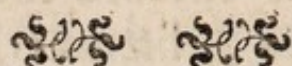
pendentia quædam, rotunda, similia semini, sparsa. Non sudavit. Supposito balano exigua exierunt, & flatuosa. Notem laboriose transegit. Somni exigui, verba, delirium. Omnia extrema frigida, non amplius recelescentia. Minxit autem nigra, dormivit parum. Extrema livida, ad meridiem obiit sexti diei. Huic autem spiritus ad finem usque, velut recordanti, rarus, & magnus. Splen intumuit tumore rotundo. Sudores frigidi usque ad finem. Paroxysmi diebus paribus.

Infrequens est, Hippocratem in historiis mentionem facere de loco illius vel Urbis, vel Castri, vel Pagi, ubi degeret æger. Non memoriæ ergo solum huic historiæ inservit verba illa, qui prope murum decumbebat; sed ut aliquid amplius innueret, quod malignitatem morbi indicaret. Philiscus igitur hic habitabat prope murum. Circa Urbis mænia quisquilius, scobesque Incolæ deferre, ut plurimum solent. Immo juxta Urbis mu-
ros

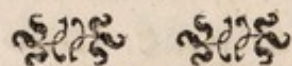
ros latrinæ, & fimeta frequentia sunt, ex quibus sæva Mephitis aera perpetuo inquinans, exhalat. In quod malum ne inciderent homines, divino edicto in lib. *Deuteron. cap. 23.* sequentibus morebantur: *Habebis locum extra Castra, ad quem egredieris ad requisita naturæ, & habebis paxillum cum armis suis; cumque sederis per circuitum, egesta operies, quo relevatus es.* Proinde ab incolatu prope murum ideo *Philiſcus* læsus est, quod aerem putidis exhalationibus infectu continuo hauſſet. Sudores, hæmorrhagiæ, urinæ, excretiones modo intempestivæ, modo pusillæ, lethales, non vero salutares extiterunt, juxta illud *Epid. lib. 2. sec. 2. text. 9. quæ judicant, non statim appareant; judicatoria non judicantia, partim lethalia sunt, partim difficilis judicationis.* Dolosa semper est discrisia, Morbus qui in malam crism̄ desiit die pari, de genere malignissimorum extiterat: benignioris namque indolis sunt, qui moventur per impares. Per hæc verba huic autem spiritus ad finem usque velut recordanti rarus, & magnus, ostendit

dit *Hippocrates* toto decursu maximam inesse morbo ad delirium propensionem. A respiratione quoque hauriuntur signa delirii. Respiratio enim obliti, quasi extra se positi, rara est; recordantis autem, nempe intra, præ exultatione restituti, magna. Quinimo hic deliravit toto morbo. Si quando enim videbantur sapere, tamen tunc quoque erat, velut attonitus, sui oblitus. Quod quidem etiam genus quoddam delirii est.

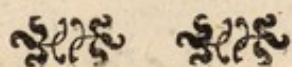
Epid. lib. 2. sec. 2. tex. 2.

Mutationes colorum in alvi excretionibus prosunt, nisi ad malum mutantur, velut a pharmacis vomentibus febrium causa. Dejectionum fines in meraciora putrefactionem significant, ut Dexippo.

Ut legitimus hujusce doctrinæ sensus pateat, legi meretur aphor.

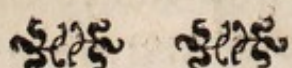
21. sect. 4. qui sic se habet: *Dejectiones nigrae, velut sanguis niger sponte venientes, & cum febre, & sine febre pessimae sunt, & quanto plures peiores colores, tanto deterius. Cum medicamento vero melius, & quanto plures fuerint colores, non malum. Mutationes ergo colorum, nisi ad malum mutantur, profunt in dejectionibus sponte venientibus, mutationes colorum etiam ad malum, juvant in dejectionibus promotis a pharmaco. In illis multitudo colorum exitium, in his salutem portendunt. Cæterum ubi dejectiones post longum, aut proruptum alvi profluvium meracæ apparent, juxta illud aphor. 7. sect. 7 meracæ alvi egestionem malæ; ulcerosam putrefactionem in intestinis minantur. Exemplo sint, que Dexippo obvenere.*

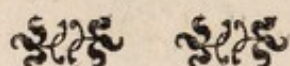
Epid. lib. 2. sect. 2. tex. 10.

Dolores vehementissimos quomodo cognoverit quis conspicatus? Terror, bonæ tolerantiae; oblationes, & ignavia.

Ne

Ne signa defint externa quoque indicantia vehementiam dolores facientem duo ab *Hippocrate* proponuntur, quæ rarissime fallant, quæque in memorato textu recensita sunt. Primum quidem in sensu terroris consistit, quem dolor vehemens, & diu perseveram incutit. Alterum in nausea ciborum, quam æger gravi dolore cruciatus, patitur. Quotiescumque igitur hæc duo signa in ægro dolente invenientur, statim dolorem illum vehementissimum agnoscemus. Super hac re legendus erit *Galenus* de iis, qui morbum simulant deprehendendis.

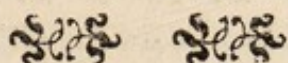
Epid. lib. 2. sect. 2. tex. 17.

Lactans quadam papulas per totum corpus habebat; cum autem cessavit lactare, sedate sunt æstate.

Epid.

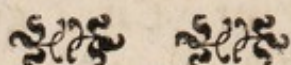
Epid. lib. 4. tex. 14.

Thersandri uxor leucopblegmatica non valde existens; lactans acute febricitavit. Huic lingua exusta est; aliis etiam ustionem subeuntibus. Sub hoc tempus lingua etiam exasperabatur, ut grandine multa, & lumbrici per os. Circa vigesimum vero non perfecte judicata est.

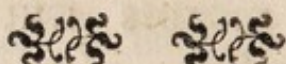
Valesius putat & papulas lactantis secundi epidemiorum libri, & febrem acutam alterius mulieris libri quarti ortum duxisse a mensium defectu, quo nutrices, ut plurimum laborare solent. At rem sedulo perpendenti cum Martiano patebit, ambas mulieres laborasse morbis nutricum dumtaxat peculiaribus, nimirum a depravata concoctione ciborum, & putrida colluvie circa intestina, & mesenterium congesta. Errata ergo in victu, quibus sibi male persuadeant mulieres lactis copiam augeri, noctes
in-

insomnes, succique nutritii exhaustus tantorum malorum sunt causæ. Ubi igitur inciderimus in similes affectus, neque sanguini perpurgando, neque mensibus restituendis nimium incumbamus, sed alvo exonerandæ; dietæque servandæ.

Epid. lib. 2. sect. 2. tex. 22.

Diuturnis levitatibus intestinorum acidus ructus superveniens; qui prius non extiterit, signum utile, velut Damaneta accidit. Fortasse autem est, & arte facere. Etenim turbationes hujusmodi alterant. Fortasse autem, & acidi ructus levitatem intestinorum solvunt.

Omnis lienteria duplici differentia constat, aut enim a stomachi, intestinorumque exulceratione, aut ab eorundem paralytica laxitate procedit. Hanc absoluta indolentia, illam dolo-

dolores assidue comitantur . Cibi in hoc morbo pene ac assumpti sunt , ocyssime , parumque , aut nil mutati egeruntur . In utraque , sed præsertim in altera ructus acidus superveniens utilitatem affert . Ideo duplici nomine utilis est , ut ructus quod indicet peristalticum intestinorum motum restitui , ut acidus concoctionem . Rursus bonus ut causa , bonus ut signum . Addit *Hippocrates* supervenienti , *qui prius non extiteris* , ut significaret commodum tarde accedentis acidi ructus , redeuntis concoctionis indicium . Neque aliter scripsit *diuturnis lienteris* , nisi ut ostenderet , ideo ructum acidum in recentibus non prodesse , quod redundantis aut pituitæ , aut crudorum ingestorum molem patefaciat . Neque contentus scribere *signum bonum* , dicit etiam *utile* ; usus *Dameneta* exemplo , cui acidus hic ructus summopere profuit . Nam signum bonum est , quod bene significat , utile quod prodest . Summatim ructus acidus , appetente lienteria , signum malum , indicat enim acidam crudita-

B

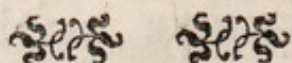
tem

tem vigere : ructus acidus superveniens longæ lienteriae, quique prius non extiterit, signum bonum, testatur namque concoctionem languescentem incipere instaurari.

Non desunt tamen qui putent, hæsitantersententiam hanc (quæ est pene ipsissima occurrens in aphor. 2. sect. 6.) *Hippocratem* tradidisse, neque posterorum animos satis erexisse, inter quos eminent *Martianus*, hujusque garrulus exscriptor *Cockburnus*. Toti sunt in examinanda illa voce *fortasse*, & in jungendis historiæ *Damanetæ* prioribus verbis sequentis historiæ, quæ incipit ; *Hellebori potione curabatur Lycia*. Dubium si quod foret in voce *fortassis* fausto *Damanetæ* eventu firmata adimit ipsa geminata *fortassis* in calce textus reposita, quam sequuntur postrema verba, & *acidi ructus levitatem intestinorum solvunt*. Neque majoris ponderis est conjunctio alterius textus cum antecedenti nullatenus conciliandi. Nam præterquamquod in viro *Damanetæ* nullius pharmaci mentionem fecisset *Hippocrates*,
cri-

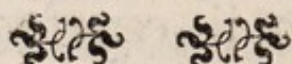
criticum naturæ conamen dumtaxat
 contemplatus, exinde in curatione
 morbi mulieris *Lyciæ* helleborum me-
 morat, tanquam remedium perperam,
 & cum gravi noxa propinatum. Ne-
 que est, cur miretur *Martianus*, obiis-
 se mulierem, quam nuper curatam
Hippocrates dixerat, cum curari non
 parum a sanari distet. Perridicula de-
 mum est enumeratio quorundam edu-
 liorum ex vers. 185. sect. 2. lib. de
 affectionibus excerptorum eo fine, ut
 revocentur ad praxim, quotiescum-
 que ructum acidum liceat arte pro-
 vocare. Nam ii cæteroquin maximi
 viri non animadverterunt, pinguis,
 & caseosa, & mellita, & ex sesamo pa-
 rata edulia ructum acidum (observante
Hippocrate) maxime quidem facere; ast
 bilis fluxum superne, & inferne promove-
 re, tormenque, & flatum, & repletionem.
 Neve dubium supersit ullum, memo-
 rata edulia ab *Hippocrate* vituperari,
 non vero laudari, neque unquam
 idcirco esse adprobanda, sat erit se-
 quentia in memorato nuperrime textu
 contenta legisse, nimirum hoc ipsum

etiam contingere, quum quis plus ederit;
aut biberit, quam venter concoquere
possit.

Epid. lib. 2. sect. 4. tex. 4.

Curandum iram inferre, & revocandi
coloris causa, & effusionis succorum, &
latitiam, & timorem, & huiusmodi; at-
que si aliud corpus simul agrotet, simul
curare, si autem non, hoc.

Scite non minus, quam vere Me-
dicorum Princeps, & Antesignanus
Hippocrates novit, nullum esse tam
præclarum naturæ beneficium, quod
mali aliquam mixturam non habeat
(dum testante Lucretio de rer. nat.
lib. 4. semper

..... Medio de fonto leporum
Surgit amari aliquid, quod in ipsis flo-
ribus angat,)

nul-

nullumque adeo malum; ex quo non aliquod boni quandoque eveniat. Affectus animi ferme omnes morbus aliquis humani corporis sequitur, plurimi affectus morbis aliunde ortis medentur. Hinc Polyhistor ille *Hippocrates* cum in nonnullorum curatione morborum vidisset medicamenta nedum opitulari, sed stomachum lædere, malique succi esse, ad provocandos ipsos animi affectus curam omnem suam transtulit. Ecquis inter nos hodie tam caute audax foret, qui ciendo affectus vel de desperatissimis morbis triumphum ferret? Trium præcipuorum inter cæteros humani animi affectuum in præsentī textu *Hippocrates* meminit, iræ nimirum, lætitiæ, terroris, de quorum singulis, prout nonnullis morbis medeantur, pauca subjungam.

Iram excandescencia spiritus torpidos excitare; tenacem, & mucosam phlegmatis visciditatem tollere; sanguinem in perversos motus citatum, febrili fermento excusso, ad meliorem frugem reducere; uno verbo

irascentis animi medicam vim non
 ignoravit artis medicæ gravissimus
 conditor *Hippocrates*, ut proinde non
 dubitaret, hanc passionem efferam in
 remediorum censum reponere. Iccir-
 co scriptum reliquit, iram esse pro-
 vocandam, quotiescumque *revocandi*
coloris, aut promovendæ effusionis succo-
rum opus esset. Hinc legimus apud
Horstium de præfecto quodam milita-
 ri, qui cum diuturno brachii dolore
 laborasset, ob enormem refractarii
 militis petulantiam ita irritatum fuis-
 se, ut sui doloris oblitus, summis
 conatibus in illum irrueret, verberi-
 busque eum egregie exciperet, ab
 eoque tempore nihil quicquam illius
 doloris amplius sensisset. *Pechlinus*
 narrat de Tubicine, qui cum per ali-
 quot hebdomadas medicamentorum
 usum frustra tentasset, ut a diris ar-
 ticulorum doloribus liber evaderet,
 tandem jam non iratus, sed furenti
 similis, dum in injurium sibi homi-
 nem irruit, tam subito, atque vio-
 lento casu convaluit. De paralyfi ira
 discussa mentio fit in epistola a *Fa-*
bri-

britium Hildano ad Gregorium Horstium
 data, ubi occurrit historia *Ludovici de*
la Riviere paralytici, & a tribus an-
 nis lecto effixi, qui cum strepitum
 armorum, dum expugnaretur Urbs
Niort in *Gallis*, circa secundam noctis
 horam perciperet, ut cum civibus suis
 pro patriæ salute pugnaret, e grabato
 profiluit, cum reliquis se in hostem
 projecit, ex eoque tempore incolu-
 mis vixit. Contracturam nuncupatam
 feliciter sanatam *Franciscus Valeriola*
 refert. Ego, inquit, mirum quid vidi
 in *Conjobrino* meo *Johanne Sobiratio*, qui
 cum *Avenione* convulsus annos plurimos
 constitisset, itaut contractis poplitibus,
 ingredi non valeret, repentina ira, eaque
 vehementi percitus in famulum, quem
 plagis cadere nitebatur, ita corpus exagi-
 tavit, ut confestim distentis crurum ner-
 vis, poplitibusque emollitis, & sine ullo
 doloris sensu incedere, & erectus stare,
 cum incurvo corpore annos totos plus mi-
 nus sex constitisset, posset. Hæc, atque
 alia plurima ejusmodi, cum mi-
 ra, & stupenda videri non satis pe-
 ritis possint, sunt dumtaxat per mo-

tum excitatiorem, quo subsistens diutius in artubus, aut articulis humor, vel crassus, & pituitosus, vel tenuior quidem, & acerbus, sed impactus, excutiatut, eorumque languescientium inertia impetu novo compulsus, excitetur.

Non exiguam partem in morbis tollendis (licet interdum malorum fecundissima sit, immo per sepe lethalis) *Latitia* sibi vendicat, & animi ex ea tranquillitas, ac voluptas. A contagione tuetur; febriles paroxysmos arcet; dolores modo intercipit, modo tollit; convulsionibus opitulatur; aphoniam, paralyfin, podagramque momento discutit. Neque minus prodest effusus, qui ex ea frequenter oritur *Risus*. Qui cum affectio spasmodica *Diaphragmatis* sit, fieri non potest quin agitato pulmone, si quæ inibi materia congesta subsistat, deturbetur, atque eiiciatur. Nonnullæ prostant historiæ a viris fide dignis conscriptæ de apostematibus in thora-ce diu latitantibus, & risu effusissimo ruptis, unde ejecto ex pectore tabo
non-

nonnulli pro desperati habiti, vires primum, deinde pristinam sanitatem recuperarent.

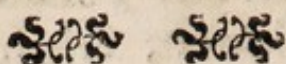
Terror, & qui eum sequitur *Metus*, animi affectus ut non longe inter se diffiti, sic & ordine affines, & plerumque conjuncti, non minus mirifica edunt, quam quæ ira perfecit. Ut enim hæc spiritus mirum in modum extollit, agitat, atque evocat ad pugnam, sic illi percellunt, tollunt, & revocant ad suum principium, & quietem. Hinc ambo hi affectus hæmorrhagias sistunt; fluentem sanguinem reprimunt; alvum non satis laxam solvunt; paralyfin depellunt, non modo adventitiam, sed a nativitate contractam. Id enim est, quod *Cresi* Filio *Herodotus* accidisse testatur, cum *Persa* quidam *Cresum* sibi ignotum occisurus, in eum irrueret, id filium ejus mutum aspexisse, protinusque erupisse in ea verba *Homo ne Regem perimas!* atque hoc eum primum effatum, postmodum per omne vitæ tempus vocalem extitisse. Singultum gravissimum terror dissipa-

re potest, cujus rei extat historia in *Veleriol.* lib. 2. obser. 4. *Singultam*, ait ille, *gravissimum*, atque *contumacem*, qui nullis remediis cedebat, terrore subitaneo incusso, curasse me in strenuo divi Jobannis Hyerosoymitani milite, qui Divi Vincentii Toparcha fuit, memini, & fide sancta asserere possum. Quam sæpe, pergit Pechlinus, etiam artbritidem terror metu permistus sanavit? Scio conflagrante forse ad ignem propius admotum vase, in quo spiritus articularis continebatur, flammaque interulam corripiente, subito terrore consternatum agrum, qui ab aliquot septimanis pedum usum amiserat, ~~consiluisse~~, & fortuito hoc remedio sanatum, ab hoc morbo immunem egisse. Lini carminatorem paralyti scorbutica a sex annis lectulo affixum, dum vicini domus arderet, subito terrore percussum, atque momento sanatum vidimus nos ipsi in vico Divi Pantaleonis. Inflammationes etiam terror fugat. Vir quinquagenarius, scripsit Rolfincius, inflammatione oris circa gingivam dextram superiorem laborans, liberabatur videns prope lectum in terram subinde

con-

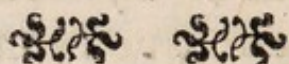
*concidere syncope correptum. Evanescebant in illo tumultu dolor, calor, & tumor, & qui erat ager lecto affixus, sanus mox, mensa assidens, opiparis epulis, & Neccarino uvæ sanguine se reficiebat. Sed & febres intermittentes terror subito sanat. Et quod mirum materias in solidis partibus, longa annorum serie induratas, laxatis vinculis solvit. Herniam intestinalem, delapsis intestinis in scrotum, terror restituit; ossa ita luxata, ut a nativa sede aberrant, reponit; sopitos spiritus excitat; hystericas semianimes vitæ reducit. Non erit tamen prorsus inutile cautelas adscribere, quas *Pecblinus* commendat. Nimirum primo improvisa illa magis utilia futura, quam sollicitè excogitata, plûsque sæpenumero valere fortunæ casum, quam providum consilium. Secundo non tam in initio, quam fine morbi, & absumpta jam parte humoris dolorifici ejusmodi profuisse remedia, maximaque hic opus esse prudentia Medici.*

Epid.

Epid. lib. 2. sect. 4. tex. 5.

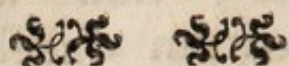
Stymargi famula *Idamæa* erat, cum peperisset filiam, os uteri contortum est, & in coxam, ac crus dolor. Liberata est iuxta talum secta vena, etiamsi tremores secundum corpus eam tenerent; Sed ad occasionem venire oportet, & occasionis initium.

Famula *Stymargi* a fæminino partu, qui masculino laboriosior esse, solet, in hystericum spasmodum incidit, quem insecuti sunt dolor in coxis, ac cruribus, tremoresque convulsivi per artus undique diffusi. Hanc a morbo liberavit *Hippocrates*, secta in talo vena, nulla habita ratione convulsivi tremoris universi corporis. Quoniam os uteri contortum, idest præ contractione convulsam, obortique dolores lochia suppresserant, ideo a copia

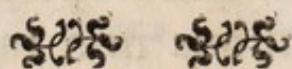
pia obruente, non autem inopia
 exhauriente ortum ducebant tremores
 ii, qui affectionem frigidam mentie-
 bantur. Merito ergo *Hippocrates*, qui
 scriptum reliquerat lib. 6. Epid. sect.
 8. tex. 44. *bonis etiam Medicis simili-
 tudines errores parere, & dubitationes,
 dum sepe contraria faciunt causam morbi,*
 sanguinis missionem præcepit, quia in
 hujusmodi casibus non tam ad sympto-
 ma respiciendum est, quam ad occasio-
 nem, & occasionis initium. Neque vi-
 deo cur *Ramazzinus* dissert. 1. de ru-
 ral. Epid. Mutin. an. 1690. paragr.
 41. asseruerit, usque ad animi deli-
 quium sanguinem in memorato affe-
 ctu *Hippocratem* detraxisse, dum in
 textu occurrunt dumtaxat ea verba:
liberata est juxta talum secta vena.
 Discite hinc Tyrones quam caute
 expositoribus adhibenda sit fides. Ete-
 nim ut inhumanum foret in simili
 casu venam non aperire, sic crudele,
 & inexperientiæ plenum, sanguinem
 ad animæ defectionem usque detra-
 here.

Epid.

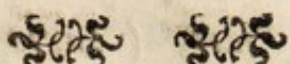
Epid. lib. 2. sect. 5. tex. 8.

*Si puerperis spasmus fiat, ignem fac,
& in vesicam ceratum infundito multum,
tepidum, & lavato.*

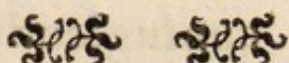
Quemcumque spasmus haud sanat, febris sed illum tantum, qui oritur a repletionem. Ignis ergo, nempe febris, quæ prius non extitit, vel si adfuit, grandior facta, sanare potest convulsionem a repletionem productam, hoc est in præposito textu a lochiorum suppressione pendentem. An febris hæc arte provocari possit, dixerat alibi Hippocrates hisce verbis: *talia enim per nullam Medicorum ignorantiam, aut scientiam fiunt, sed sua sponte.* Inventi tamen sunt homines tam audaces, atque inexperti, qui curam aggredi ausi sint vesicantibus, medicamentisque calidis, acribusque!

Epid.

Epid. lib. 2. sect. 5. tex. 14.

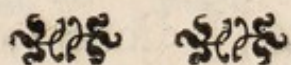
Quicumque de repente obmutescunt, si sine febre fuerint, his venam secato.

In dissertatione epistolari Clariss. Ramazzini circa usum, & abusum Chinae chinae sequentia occurrunt. Aureus extat locus apud Hippocratem de febre, quæ in Apoplexia præsertim accenditur, qualem locum observat Ballonius Medicus experientissimus, nam si apoplexia sit sine febre, venam secandam suadet, si vero cum febre præsertim acuta, a venæsectione omnino cavendum est; ipsi enim naturæ arma præripimus, quibus hostem suum potuisset confodere. Egregie Hippocrates usus est in hoc textu voce obmutescentie, qua significare videtur symptoma vere apoplecticum. Quod excludere volens, ubi de affectione melancholica loqueretur, scripsit in aphor.

aphor. 40. sect. 7. *si lingua de repente incontinens fiat (tartagliante), aut pars corporis aliqua stupeat, hoc melancholicum esse scito.* Quotiescumque igitur lingua incontinens, non vero obmutescens evadat, neque mens læsa multum videatur, etiamsi æger febre careat, non statim ad venæ sectionem est confugiendum. Melancholicus etenim est morbus. Hoc præsertim verum esse elapso annoprehendimus, dum curam haberemus Nobilissimæ Matronæ *Elisabethæ Morelli*, natæ *Justinianæ*, cui incontinentia linguæ, stuporque brachii sinistri derepente oborti, tanquam melancholici morbi intrepreati sumus, neque in usum vocata sanguinis missione sanavimus. Neque in quolibet apoplexiæ genere, licet febris absit, sanguinis missio protinus est celebranda. Apoplexia pituitosa, ingluviosa, ab inanitione, spasmodico convulsiva sanguinis missionem haud facile admittunt. Memoria succurrit hujus apoplexiæ spasmodico-convulsivæ, quam in *Patre Reginaldo Panighetti* ordinis
Pre-

Prædicatorum antiquæ observantiæ
prudenti narcoticorum usu, abjectisque
stimulantibus a nonnullis sublimissimi
subsellii *Professoribus* perperam, & sine
ratione adhibitis, prospero, secundo-
que eventu, licet secundum supra
octogesimum annum ageret, ad sani-
tatem perduximus.

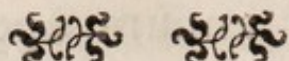
Epid. lib. 3. sect. 1. tex. 1.

*Pythion qui habitabat juxta Telluris
Templum. Capit tremor a manibus, pri-
ma die febris acuta, delirium. Secunda
omnia exacerbata sunt. Tertia eadem.
Quarta a ventre pauca, mera, biliosa
fluxerunt. Quinta omnia exacerbata sunt,
somni tenues, & alvus, restitit. Sexta
sputa varia, subrubra. Septima os distra-
ctum est. Octava omnia exacerbata sunt;
tremores perseverabant, urinæ autem in
initiis, & usque ad octavam decolores,
tenues, suspensiones habentes nebulosas.
Decima sudavit, sputa subcocta, judica-
tus est; & urinæ subtenues circa judicium.*

C

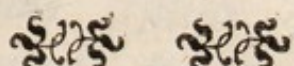
Post

Post judicium autem quadraginta diebus postea suppuratio circa sedem, & stranguriosus factus est abscessus. Probabile multitudine Urinarum Salutem Homini Contigisse.

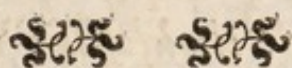
Exemplum memorabile Pleuritidis per abscessum judicatæ. Similem casum observavimus in Nobilissimo Viro *Johanne Artico Purliliarum Comite, Eminentissimi Cardinalis Fratre*, cui obortus in axilla sinistra tumor (existente in opposito latere pleuritidis fede) quinquagesima ab ingressu morbi die integre pleuritidem judicavit. Dubium a nonnullis movetur, an *Hippocrates*, licet reticuerit, tamen in memorato casu missionem sanguinis celebrarit. *Galenus* in ea est sententia, quod sanguinis detractio in curatione *Pythionis* usus sit *Hippocrates*, huncque tuetur sequentibus: *Si in veris suis operibus, magnis infestantibus morbis, semper sanguinis missione utitur, simul cum ea duo hæc respiciens, ætatem pari-*

pariter ; & agri vires ; & his ipsis in
libris de vulgaribus morbis octavo die
cuidam ait missum esse sanguinem, nihil
aliud excogitare possumus, quam quod in
ipsis agris quidem non præteritum fuerit
hoc remedium, in narratione vero ut cla-
rum præteritum fuerit.

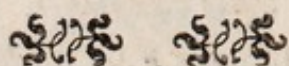
Epid. lib. 3. sect. 1. tex. 3.

Qui decumbebat in Dealcis horto capi-
tis gravitatem, & tempus dextrum dolo-
rosus habebat multo tempore ; cum occa-
sione vero febris corripuit, decubuit ; &c.

Subirascitur Galenus Sabino, quod
putaret adjectum fuisse Hippocratis
textui verbum illud *horto*, tanquam
hortus ansam morbo dedisset, olera,
fructusque affatim suggerendo ; quibus
sine continentia homo hic vesceretur.
Cloacarum, subdit Galenus, poterat
meminisse, ut quæ latrinas fere in
C 2 hor-

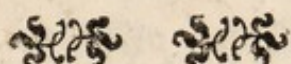
hortos repurgant, omnemque ejus generis fætorem. Olerum item, & arborum halitum fructicumque, ut brassicæ, careæ, & buxi; nam manifesto vicinus aer ab horum consuetudine inficitur. Noxa propterea inter illas, quibus exercentur *Agricolæ*, recensenda.

Epid. lib. 3. sect. 3. tex. 20.

Abderis Anaxionem, qui decumbebat ad portas Thracias, febris acuta corripuit, lateris dextri dolor continuus, habuit turssim aridam, neque quicquam expuit primis diebus. Siticulosus; insomnis. Urina boni coloris, multa, tenues. Sexto deliravit, post fomenta autem calida nihil remittebatur. Septimo cum labore, febris enim intendebatur, & dolores non sunt minuti, & tusses infestabant, & difficili erat respiratione. Octavo cubitum secui, fluebat multum, ut debebat, remissi sunt dolores, tusses quidem arida comitabantur. Undecimo febres remisserunt. Parum circa

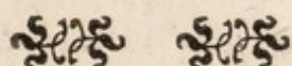
caput sudavit. Tusses adhuc, & quæ a pulmone prodibant, liquidiora erat. Decimaseptima incipit pauca concocta expuere, levatus est, sitibundus autem erat. Et eorum quæ a pulmone exhibant purgationes non utiles. Vigesimo sudavit, a febre liberatus est. Post judicationem autem sublevatus. Vigesimo septimo febris rediit, extussit, excreavit multa cocta. Urinis subsidentia multa alba. Desiit sitire. Dormivit. Trigesimoquarto sudavit per totum; liberatus est a febre, judicatus est omnino.

Judicio summo opus est, an in curatione pleuritidon imitandus Hippocrates sit, quippe qui (ut in hac supra cæteras egregia, & sublimissima historia patet) Anaxioni itidem pleuritico sanguinem octavo die solum detraxit. Hæc propositio in genere sumpta, non minus erronea, quam perniciosa est. Etenim non ad quamcumque pleuritidem referri debet, sed dumtaxat ad eam, qua laboravit Anaxion. Rem Galeni exactissima expo-

sitio declarat. In hoc uno agrorum, ait
 ille, primo, & tertio libro descriptorum de
 sanguinis missione Hippocrates mentionem
 fecit, non ut solo, cui sanguinem misisset,
 sed ut octavo die solo. Nam tum
 etiam Medici, quasi lege certa, ultra
 quartum diem venam non secebant. Ego
 vero ignorantibus etiam horum Aegrorum,
 libro primo de judiciis præscripsi usum,
 ubi quomodo inconcoctum exquisite morbum
 cognoscas; quomodo eum, qui jam pri-
 mum maturescit; quo pacto qui progredi-
 tur in concoctione; quemadmodum qui jam
 perfecta concoctioni proximus est, dilucide
 studui ostendere. Ideoque Anaxion hic,
 dum semper tussiret, nihilque plane expue-
 ret, iccirco inconcoctissima conflictabatur
 pleuritide. Dum vero die undecima expue-
 re cepisset, morbum significavit concoqui,
 deinde pedetentim tempore progrediente,
 ita scripsit Hippocrates, in vigesimo se-
 ptimo die multa exscreavit concocta,
 in urina multa subsidebant alba.
 Quam ob causam trigesimo quarto est pror-
 sus judicatus. Quotiescumque igitur
 incidamus in pleuritidem ab inconco-
 ctissimo humore, qui solus lymphati-
 cus

cus esse potest pendentem, tunc etiam octavo die, qui ratione difficilis concoctionis considerari velut secundus, tertiusve potest, sanguinis missio erit celebranda. Secus autem ubi humor celerius in concoctionem properat. Et hæc est potissima ratio, cur *Hippocrates* sanguinem *Anaxioni* misisset, non experimentum de morbo capturus, quia mors ipsi instaret, ut perperam *Trillerus*, ejusque *Assella* somnati sunt.

Epid. lib. 4. tex. 29.

Qui in sutrina decumbebat, sanguinem fudit valde biliosum, dejectio pauca, judicatus est septimo cum rigore.

Ibid. tex. 37.

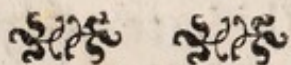
Sutor judicatus est septima die, unam diem intermitens, rursus apprehendit, statim quarta judicatus est.

Epid. lib. 5. tex. 44.

Sutor soleas veteramentarias suens, pupigit seipsum supra genu in femur, & ferme digitum immerfit. Huic quidem nullus sanguis effluxit. Ulcus vero cito clausum est. Femur autem totum in tumorem elevabatur, & tumor intendebatur usque ad inguen, & inanem partem. Hic tertia die mortuus est.

Epid. lib. 7. tex. 54.

Cleotimo sutori humectata alvo multum tempus, & calida facta secundum hepar, tumor tuberculofus ad hypogastrium descendit, & alvus humectabatur, & aliud ipsi tuberculum superius ad hypochondrium. Mortuus est.

Sutores non solum quia artifices sedentarii sunt, verum etiam quia inter male olentia coria degunt, variique generis instrumenta acie, & mucrone nocent.

centia tractant; nonnullis gravibus morbis tum physicæ, cum chirurgicæ arti subditis obnoxii sunt. Quæ hodie vilissima, & miserrima ars est, *Martialis* ævo quæstuosissima erat, ut constat ex epigram. 75. lib. 9. ubi conqueritur de Sutore quodam eo fortunarum evecto, ut ludum, hoc est gladiatorium spectaculum *Pop. Rom.* exhibuerit.

*Dentibus antiquas solitus producere pelles,
Et mordere luto putre, vetusque
solum.*

*Prænestina tenes defuncti rura patroni
In quibus indignor si tibi cella fuit.
Rumpis, & ardenti madidus cristalla
Falerno,*

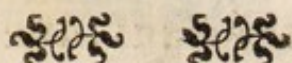
*Et pruris domini cum Ganymede tui.
At me literulas stulti docuere parentes:
Quid cum grammaticis, rhetoribusque
mibi?*

*Frangere leves calamos, & scinde Thalia
libellos,*

Si dare sutori calceus ista potest.

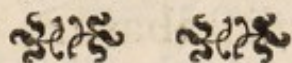
Cachectici ergo ut plurimum sunt,
deco-

decolores, scabiosi, & melancholici. Vasa crudiori sanguine turgent, ferum in universum abundat. Alvum laxiorem habent, fæcesque pallido colore tinguntur. Iccirco qui in *sutrina* decumbebat, fudit sanguinem valde tenuem, hacque via judicatus est septimo cum rigore, coacta natura referare venas, ut noxium humorem expelleret, neque potente illum subigere, aut in meliorem frugem reducere. Similiter *Judicatus*, & alter est, licet ejus morbus febris tertianæ naturam referret. *Cleotimus* obiit, congesto, ac tumores in hepate, in hypochondrio, & in hypogastrio faciente melancholico humore. Demum *sutor soleas veteramentarias suens mortuus est, dum pupigit acu seipsum supra genu in femur*. Experientia enim probatum est, vulnera in cachecticis fere semper esse **Lethalia**.

Epid. lib. 4. tex. 57.

*Zoili Fabri tremuli pulsus , & imbecil-
les . Mictio , & alvus mediocriter , Deco-
lor . Ventrīs imi intentio utrinque in re-
ctum usque ad umbilicum , cum acuta .
Cibum non capiens , siticulosus .*

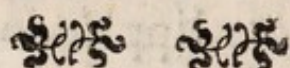

In curatione morborum non solum
chronicorum , sed etiam acutorum ,
semper ob oculos habenda est ars ea ,
in qua æger se exerceat . Inter mor-
bos , quibus obnoxii sunt *Fabri Fer-
rarii* recerentur anhelitus , ventris
constipatio , & lippitudo . Hinc *De-
mosthenis* Patrem , quem *Fabrum Ma-
charopaum* fuisse referunt , eundem lip-
pum describit *Juvenalis* Sat. 10.

*Quem Pater ardentis Masse , fuligine
lippus ,
Carbone , & forcipibus , gladiosque parante
In*

*Incude , & luteo , Vulcano , ad Retho-
ra misit.*

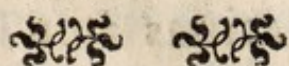
Pulsus igitur Zoili tremuli , & imbecilles , ut & imi ventris intentio , symptomata erant in artem potius , quam morbum reiicienda . Neque aliter *Martialis* Epigr. lib. 13. *Batas fabrorum prandia* appellavit , nisi ut significaret necessitatem quotidianam fabrorum emolliendi viscera . Licet acuta , qua conflictabatur , febris , inappetentiam , sitimque per se inferre posset , necesse tamen habuit *Hippocrates* in textu addere , *cibum non capiens , siticulosus* , ut per illa verba exsiccationem non minus viscerum , quam liquidorum ostenderet .

Epid. lib. 4. tex. 60.

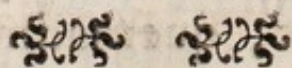
Qui asinum ex pacto elevavit , febricitavit statim tertia die ; sanguinem fudit quarta , & quinta , & septima , & octava ; Judicatus est ; alvus humida .

Hic

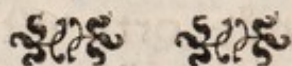
Hic virium suarum Jactator, sive bajulus fuerit, quemadmodum innuere videtur *Clarissimus Ramazzinus*, nec ne, ut ex *Hippocratis* silentio, & adverso effectu conicere licet, tamen extra omnem dubitationis aleam positum est, in febrem incidisse acutam, dum, ex pacto asinum elevasset. Laxatis a nimio pondere vasis, rarefactoque a vehementi spiritus contentione, gravique labore sanguine, spuria plethora subinde orta est. Merito ergo morbus hæmorrhagia profusa solutus est. Neque alvus humidior inde facta fuit, quod multum sanguinis, ut *Ramazzinus* putat, profudisset, sed quia in renutritione nimio cibo uteretur. Etenim juxta aphor. 27. sect. 4. *Quibus in febribus sanguinis multitudo fluxerit, quacumque ex parte, in renutritione bis venter humectatur.* Cautè ergo renutriendi sunt revalescentes a morbo hæmorrhagia profusa sanato. Videant hinc quam errent, qui
in

in similibus casibus, jura consumata expressa, gelatinas non cessant ægris propinare.

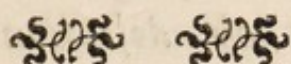
Epid. lib. 4. tex. 61.

Vir metallicus, hypochondrium dextrum intentum. Lien magnus, & alvus intentata, subdura, spirituosus, decolor. Huic in sinistram genu recidiva; omnino Judicatus est.

Totus est *Valesius* in commentatione hujus historiæ ut ostendat, virum hunc laborasse difficultate respirationis, quoniam duritiem habuerit in utroque hypochondrio, atque decolorem extitisse, præ obstructione hepar splenemque obsidente. Totus pariter est, neque injuria, ut ostendat, diri hydropis vim effugisse, tum febre, tum abscessu materiam absumentibus. Ommisit autem maximi momenti notam,

tam, nimirum artem, quam excolebat. Etenim cum vir metallicus esset, ac proinde si non metallorum fossor, metallurgus certe, ideo morbo laborabat artis illius peculiari, nempe cachexia alvina, cum utriusque hypochondrii obstructione. Verum quidem est, virum hunc recidivam passum esse propterea quod abscessus præ exiguitate impar esset ad Judicandum perfecte morbum, & quam proximus affecto lieni extitisset.

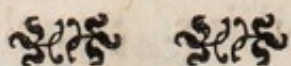
Epid. lib. 4. tex. 89.

Fullo collum, caput, septima manus stupida, nona crus stupidum, tussis cessavit.

Epid. lib. 5. tex. 55.

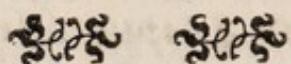
Fulloni inguina tumescebant, dura, & sine dolore, & circa pubem, & in cervice similia magna. Febris quidem primum lenta tertio mense, quarto venter distentus est.

*est . Febres superveniebant . Lingua sicca ;
sitis , dejectiones per inferna difficiles .
Mortuus est .*

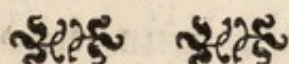
Epid. lib. 7. tex- 78.

*Fullo qui in Syro phreniticus , cum
vstione autem tremulus . Crurum color , qua-
si esset morsus a culicibus , oculus magnus ,
exiguus motus , vox clangosa , manifesta
autem . Urina pura subsidentiam non ha-
bens . Numquid ob dejectionem a thapsia
decima octava dimisit emollitus morbus ,
sine sudore ?*

*Ex hisce tribus historiis docemur
de morbis , quibus Fullones tentan-
tur ; quibusque potissimum viis ad ju-
dicationem perveniant . Fulla primæ
historiæ , quantum conjectare licet ,
laborabat vehementissima tussi , quæ
soluta est abscessu facto per nervos ,
superveniente stupore manus , & cru-
ris*

ris imperfectæ paralyseos indicia. Alterius historię *fullo* hydropicus mortuus est, fatum extremum præcedente insigni, biliosaque cachexia. Postremæ historię *fullo* sanus evasit, intercedente, artis ministerio hypercatharsi, crudo adhuc existente morbo. Secus evenire haud poterat in artificibus, qui inter graves odores fætidissimæ urinæ, rancidique olei in calido conclavi perpetuo degentes, ac interdum seminudi, cuncti ferme cachectici sunt, decolores, anhelosi tussiculosi, & nauseabundi. Præterea cutis spiracula ex unguine illo facillime obstructa in causa esse possunt, cur color crurum esset quasi morsus a culicibus.

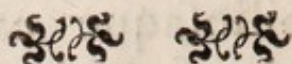
Epid. lib. 4. tex. 130.

Sputa peripneumonicis quibusdam biliosa, cum desinere volunt. Valde flava breviora sunt. Quæ qualia in principiis erant, talia apparent, non valde puto hæc co-

D

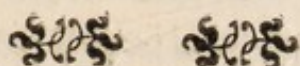
qui,

qui, sed judicare, ut illi, qui juxta præceptorem, & alias quoque vidi.

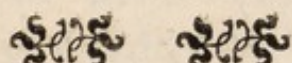
De morbis acutis, qui judicantur cum cruditate, ac de iis, qui sine crisi, vel saltem exigua sanantur, tractatum integrum, & quantum spero absolutum, typis propediem evulgabimus, opus novum, atque saltem mea methodo hætenus a nemine tentatum. Sed ad rem. Licet in peripneumoniis, ubi morbus ad finem properat, sputa biliosum colorem exuant, & albescant, in nonnullis tamen a consueto tramite natura declinans, eundem ac in morbi initio sputorum colorem retinet. Hæc sunt illa sputa, quæ nunquam concoquuntur, sed in cruditatis statu permanent, neque ideo noxia sunt, quoniam morbum judicant. Propterea apposuit in textu *Hippocrates*, illa verba, *non coquuntur, sed judicant*. Judicium tamen, quod ab hujusmodi sputis manat, celerius est eo, quod in
con-

concoctione sputorum situm est. Hoc non semel observavit *Hippocrates* in ægro, qui habitabat juxta domum illius præceptoris, sed & deinceps in aliis. Quod autem scripserit, valde flava brevia esse, hoc nedum de salutaribus sputis, sed & de exitialibus intellexit. Nam ubi sputa sunt valde colorata, cito sanantur ægri, vel pereunt.

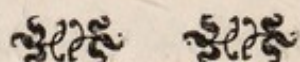
Epid. lib. 4. tex. 131.

Nicippus in febribus semen effudit somnians, & non venit in deterius, & hoc illi saepe fiebat, & nihil læsus est. Prædictum illi est fore ut cessaret, cum febres judicarentur, & factum est ita.

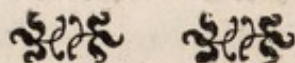
Tantum absuit, ut *Nicippo* huic seminis effusio noceret, quin etiam prodesset potius. Observanda illa repetitio non venit in deterius, nihil læsus

est. Fortasse succulentior habitus evacuationem hanc deposcebat: Legitur namque Epid. 6. tex. 22. *Venus in morbis a pituita utilis*. Verum cum effusio sponte facta non sufficeret seminis effusioni, merito natura febrem suscitavit, quæ exundantem materiam celerius absumeret. Ideo juræ prædictum est, seminis effusionem cessaturam, ubi febris desierit.

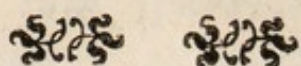
Epid. lib. 5. tex. 1.

In Helida Olitoris uxor. Febris corripuit ipsam, & pharmaca bibens nihil juvabatur. In ventre autem erat durum, & sublime quiddam. Hoc digitis cum oleo fortiter compressum, & tractatum est. Et superfuit sana, & vivebat.

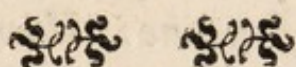
Methodus curandæ obstructionis viscerum abdominalium per frictionem. Quam audacter a circumforaneis

neis hodie velut recens ; aut arcana
jactatur !

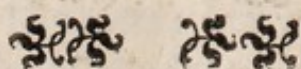
Epid. lib. 5. tex. 3.

*Scombus in Oeniadis pleuritide corre-
ptus , mortuus est septima delirus . Phar-
macum autem bibit deorsum purgans , die
vero priori mentis erat compos , & purga-
tus est non multum , purgatus autem de-
liravit .*

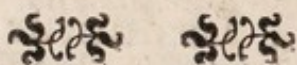
Ea hac historia colligimus , legiti-
mam , sanguineamque pleuritidem ,
nunquam alvi fluore sive sponte , sive
artis ministerio interveniente , in sa-
lutem exire . Læduntur enim mille
modis a ventris purgatione pleuritici .
Aut febris , inflammatiove a medica-
mentis augentur ; aut virtus debilita-
tur ; aut morbus nihil minuitur , quo-
niam non evacuatur quod oportet ,
nec unde oportet , aut quoniam eva-

cuentur plurima, quæ in corpore resistare debuerant, retineantur vero, quorum secretio utilis extitisset.

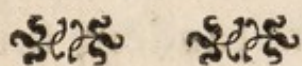
Epid. lib. 5. tex. 9.

Athenis homo pruritu tenebatur toto corpore, præcipue autem testibus, & fronte. Tenebatur, autem admodum vehementer, & cutis crassa erat secundum totum corpus, & velut lepram habens aspectu. Et nulla ex parte petuisset apprehendere cutem præ crassitudine. Hunc nemo iuvare potuit. Transgressus autem ad Melum, ubi sunt calidæ balneæ, pruritus quidem sedatus est, & cutis crassitudo. Factus autem hydropicus, est mortuus.

In curatione morborum cutaneorum semper ob oculos habenda est consideratio, an ii; sint vere morbi, an abscessus. Hippocrates lib. 2. pror. signa docet, quibus ad invicem dignoscantur:

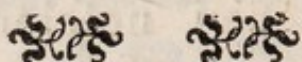
tur: *Impetigines*, & *lepræ*, & *vittiliginēs* *albæ* quibus quidem horum aliquid factum & paulatim multo tempore augeſcit, his non oportet eam papularum eruptionem abſceſſum putare, ſed morbum; ubi vero horum aliquid factum eſt multum, & de repente, hoc ſane fuerit abſceſſus. Præterquamquod etiam a ſtatu corporis, temperamento, morbiſque prægreſſis ſigna petenda ſunt. Hic ergo mortuus eſt culpa Medici neſcientis agnoſcere morbum ab abſceſſu, quo vir athe-nienſis cachecticus conflictabatur. Sane niſi curatus fuiſſet, a morte eva-ſiſſet.

Epid. lib. 5. tex. 6.

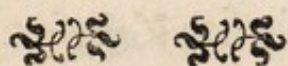
In Oeniadis vir morbo tenebatur, cum ſine cibo eſſet, fortiter ſugebat in ipſius ventre, & dolebat. Et cum comedifſet, & cibi contriti eſſent, & tempus ſuperveniret poſt eſum cibi, non valde poſtea hoc ipſum patiebatur, & tabeſcebat corpus, & conſumebatur, & non accedebat ei alimen-

rum a cibis cum comedisset, & subducebatur cibus pravius, & combustus. Cum vero recens cibatus esset, hoc ipso tempore minime fugebat, neque dolor tenebat ipsum. Hic pharmaca bibens omnigena nihil juvabatur. Secta tandem per vices utriusque manus vena, usque dum exanguis redderetur, deinde juvatus est & a morbo liberatus.

Audacter sane (ait *Valesius*) tentata copiosa sanguinis missio in tabescente, neque alimentum ex cibis, ut ut euechymis, capiente homine, quæ secundum eventum tandem sortita est. Huic forsan in tabem incidit, nimium repletis a sanguine venis, & ideo alimenti distributionem in carnosas partes prohibentibus. Certe huic quantumvis tabido venæ adeo turgidæ videri debuissent, ut præ nimia distensione frangi viderentur. Etiam sanguis, teste *Charletono* in æconomia animali nutritur, dum alimoniam partibus affert. Quemadmodum obæfitas
ni-

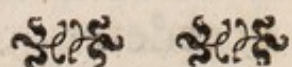
nimia vetat, quin carnes reficiantur, ita sanguinis redundantia obest quominus, & cruor ipse, carnesque nutriantur. Recte ergo huic missus est sanguis usque ad animæ defectionem, ut sic depletis vasis liberior novo alimento pateret via, qua carnibus, sanguinique nutrimentum, & tutius, & promptius accederet.

Epid. lib. 5. tex. 14.

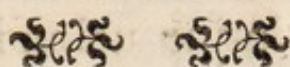
In Larissa Hippostenes peripneumonia videbatur medicis deprehensus esse, non erat autem. Principio quidem luctans in duro loco cecidit supinus, & insiluit in ipsum, & lavatus est frigida, & dormivit, & gravari videbatur. Sequenti autem die febricitavit, & tussis tenebat eum siccior, & spiritus densus. Quinta die cruentum excreavit non multum, & capit delirare; cum tussiebat, tunc dolebant pectoris partes, & dorsum. Sexta autem die sanguis efluxit ex naribus, cum sternutasset, circiter cotylas quatuor. Ad vesp-
ram

ram neque loquebatur, nèque sentiebat, quæ quispiam faceret, aut diceret. Undecima autem mortuus est. Quinque autem dies, nunc sapiebat, nunc non, & fiebat sine febre. Sputum autem nullum excreavit, neque stertorem habuit. Non enim erat sputum.

Recte (scripsit *Valesius*) hæc historia nos admonet, ne casus, vel ictus graves contemnamus, sed sedulo perpendamus num aliquid sit agendum in pharmaceutica ad curationem, in diætetica ad præsertionem. Cuncta symptomata in hoc morbo observata, a contusione, tanquam vero fonte manarunt. Perperam ergo Medici asfidentes ea peripneumonix imputarunt, ut proinde mirum non fuerit, si male remedia cesserint, dum quæ peripneumonix mederi poterant, contusioni essent adversa. Quod experimento nos nuper didicimus in Reverendo Carolo Celoti Foro-Julienfi Presbitero, cui ex ictu gravi in thorace,
dum

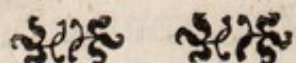
dum forte humi prolaberetur, accepto, ubi a pragmatico Medico remedia vulgo peripneumonica nuncupata adhiberentur, neque a reperita sanguinis missione se temperaret, in exitium præcipitavit, vitamque cum morte commutavit.

Epid. lib. 5. tex. 17.

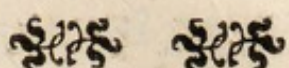
In Larissa Theophorbi filius vesicam scabiosam habebat, & viscosam urinam mingebat, & dolebat, cum & inciperet mingere, & cum desineret, & confricabat partem anteriorem. Hic cum bibisset diureticum vehemens, in vesicam quidem nihil processit. Vomuit autem confertim puri simile, & bilem. Et interne alia hujusmodi egerebat, & dolebat ventrem, & urebatur interius. Reliquum vero corpus frigidum fiebat. Et dissolvebatur totus, & accipere nihil volebat. Huic exulcerata est alvus fortiter a magna pharmaci vehementia. Mortuus est autem tertia die post portionem.

Tutif-

Tutissimum vesicæ scabiosæ signum petendum est a necessitate ægrotantis comprimendi pubem, ut inde lotium facilius exeat. Alterum in quibusdam veluti canunculis, furfuris ramenta æmulantibus, inque urina innatantibus. Hoc verum, & indubium esse in N. V. *Aloysio Pisano* abunde deprehendimus. Observavimus itidem verum esse in eodem N. V. quantum detrimenti afferant purgantia, aut diuretica a quibus imprudenter propinatis, aut audacter repetitis, in ulcus vesicæ incidit, neque sine multo labore meo, suoque periculo emerfit. Notandum tamen est, scabiem vesicæ modo esse humidam, modo siccam. Quæ ægrum meum divexavit sicca fuit, quæ *Hippocraticum* humida. Indicium erat in hoc viscosa urina, in illo furfuracea, mucoque carens.

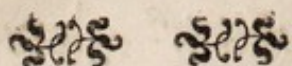
Epid.

Epid. lib. 5. tex. 20.

Eudemus in Larissa hæmorrhoidas habens fortes valde, & diuturnas, cum exanguis existeret, bilis commota est, sed cum corpore mitus egit, & alvus inferior turbata est, excrevit biliosa, & hæmorrhoides intumescebant. Pharmacum deorsum magis dejectorium bibens, purgatus est bene, & mox superbibit succum, & magis perturbatus est, & dolor circa hypochondria consistebat. Huic manus admota est hæmorrhoidibus, cum adhuc alvum non bene haberet, sed indigeret curatione, & vomuit. Deinde autem accedente cancro febris corripuit, & non dimisit, donec occideret. Quandoque etiam cum rigor subrepens, dimisisset, febris venit, & prodiit ipsi bilis, & flatus, & partim prodibat, partim intus erat. Et dolor in ventre. Hæmorrhoides vero erant extra intestinum rectum, quæ alio tempore a purgationibus incæperant. Et flatus per ipsas prodibat, & per sternutamentum prodibat in principio.

Hic

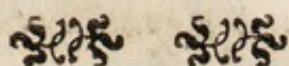

Hic *Larissæus* mortuus est ab hæmorrhoidibus male curatis, quia intempestive, neque præmissis universalibus, per chirurgiam excissis, aut ustis. Oh quoties vulnera in cancerum, præsertim in cachecticis corporibus transeunt, nisi prius perpurgetur corpus, humoresque alterentur! Certe huic hæmorrhoides excissæ sunt potius, quam ustæ, quia usta minus quam excissa cancro tentantur. Fluentes erat, non cæcæ, alioquin non poterat exanguis reddi. *Valesius* putat, hunc ideo mortuum esse, quia præ inopia cruori laudabilis, bilis, asserente *Avicenna*, turgeret, & iccirco purgatione opus fuisse. Ego vero, si reapse ab hæmorrhoidum carcinomate æger interiit, putarem cancerum inde ortum fuisse, quod sublato bono, & puriori sanguine, in ulcus relictum acerrimus ichor irruisset, qualis in cacochymicis, melancholicisque corporibus redundare solet, juxta illud

lud in epid. 6. in melancholicis, & pervigilibus sanguis est, velut ichorosa sanies.

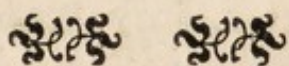
Non abs re erit hic veluti pertransennam notare, perperam a nonnullis interpretari aphor. 12. sect. 6. qui sic se habet: *diuturnas sananti hemorroidas, nisi una adservetur, periculum est aquam inter cutem, aut tabem advenire.* Labet iccirco Aetii paraphrasin addere, qua mediante scopuli in hujusce morbi curatione vitari possint. Igitur in ejusdem Tetrabibl. 4. sermon. 2. cap. 5. sequentia leguntur: *Hæc affectio plurimorum malorum causa hominibus extitit. Nam & deformitatem, & miseram vitam hæmorrhoides inducunt. Multos vero etiam vita privant. Et deformitatem quidem propter totius corporis debilitationem, & vitiationem ex evacuatione succedentem; miseram vero vitam propter corporis languorem. Quandoque autem & de vita periclitantur sic affecti quum ob excedentem evacuationem perfrigeratum bepar; aquam inter cutem operatur. Convenit igitur recta dieta, ac venæ sectione præmissa hæmorrhoidum*

dum extirpationem moliri, & nullam penitus relinquare, quemadmodum quibusdam visum fuit. Possibile est enim incolumes evadere, optimumque curationis finem assequi post hæmorrhoidum extirpationem eos, qui opportuno tempore venasectione, & convenienti diætâ semper utantur, quemadmodum Hippocrati placet. Inquit enim, a diuturnis sananti hæmorrhoidibus si una non adservetur, periculum est aquam inter cutem, vel tabem advenire. Non enim, veluti quidam opinantur, dixit, si non una servata fuerit hæmorrhoidis ad sanguinis excretionem (nullam etenim proportionem una servata ad plurimas sanatas habet), sed dixit si una, hoc est simul non adservetur, idest si non convenienti diætâ utatur. Quod autem sic velit Hippocrates, ipsa aphorismi distinctio ostendit. Ait enim hæmorrhoidas inveteratas sananti. Est autem sanatio perfecta liberatio, & legitima curatio. Quare non oportet aliquam relinquare, verum omnes simul rescindere.

Epid. lib. 5. tex. 27.

Autonomus in Omilo ex capitis vulnere mortuus est decimasexta die, æstate media, lapide percussus ex manu secundum commissuras in medio sincipite. Hoc melatuit sectione opus habere, deceperunt autem me suturæ, habentes in seipsis jaculi læsionem, postea enim perspicuum fiebat. Primum quidem in claviculam, postea autem in latus dolor fortis valde, & convulsio in ambas manus venit. In media enim capitis, & sincipitis parte habebat ulcus. Sectus autem est undecima, & pus prodiit non multum. Meninx autem impurida apparebat.

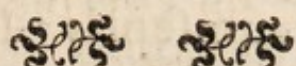
Optime Hippocrates animadvertit qua parte, & quo telo percussus homo fuerit. Docuit namque idem lib. de vulner. cap., quod ubi percusso capite, os fractum esse suspicio sit,

E

ex-

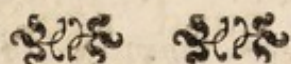
extemplo secanda sit cutis, dilatan-
dumque ulcus, & nudandum os, ut
quomodo id habeat, liquido constet.
Hac diligentia præterita evenit quod
in historia legitur. Licet *Hippocrates*
vituperandus esset, quod causa mor-
tis hujus ægri extitisset, laudandus
tamen, quod palam errorem suum
testatus sit, ac proinde a *Celso*, &
jure quidem his verbis lib. 8. cap.
4. tueretur: *A suturis se deceptum esse*
Hippocrates memoria prodidit, more scili-
cet magnorum virorum, & fiduciam ma-
gnarum rerum habentium. Nam levia in-
genia, quia nihil habent, nihil sibi detra-
bunt. Magno ingenio, multaue nihilomi-
nus habituro, convenit etiam simplex ve-
ri erroris confessio, præcipueque in eo mi-
nisterio, quod utilitatis causa posteris tra-
ditur, ne qui decipiantur eadem ratione,
qua quis ante deceptus sit. Sed hæc qui-
dem alioquin memoria magni professoris,
uti interponeremus, effecit..... Potest
autem sutura eo nomine fellere, quia
æque aspera est, ut aliquis hanc esse
etiamsi rima est, existimet, eo loco, quo
lubesse hanc, verisimile est. Ergo eo nomi-
ne

ne decipi non oportet, sed os aparire tutissimum est. Nam neque utique certa sedes, ut supra posui, suturarum est & potest idem, & naturaliter commissum, & ictu fissum esse, juxtaque aliquod fissum habere. Quin aliqui etiam, ubi ictus fuerit vehementior quamvis specillo nihil invenitur, tamen aperire commodius est.

Epid. lib. 5. tex. 68.

Bianti pugili cum natura esset vorax, evenit incidere in passiones biliosas ex carnum esu, maxime vero porcinarum, cruentarum, & ebrietate vini odorati, & placentis, & dulciariis ex melle, & cucumere, pepone, & lacte, & polenta recenti. In aestate autem biliosa, & febres intermittentes.

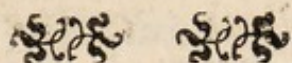
Expositio Valesii super hunc textum est admodum manca. Versatur enim dumtaxat in inquirendo quonam re-

pletionis affectus sit æger, & quo morbo laboravit. Oportet itaque animadvertere cum Clariss. *Ramazzino Biantis* morbum ex eorum censu extitisse, qui *Athletarum* proprii sunt. *Athleta* etiam erat *Pugiles*, ex eo nuncupati. quod nudi decertarent, pugnisque strictis, vel nudis, aut ænea, aut lapidea sphaera plenis, vel loris, laminave circumseptis sese invicem percuterent modo caput, modo dorsum, modo brachia. Exercitii genus, certe si quod aliud, vetustissimum, ut colligere licet ex illo *Lucretii* versu de rer. nat. lib. 3.

Arma antiqua manus, ungues, dentesque fuerunt.

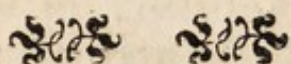
Pugilatores ergo isti, quorum principes, & auctores fuerunt *Amycus*, & *Epeus*, pinguedini comparandæ operam dabant, quod agebant, ut gravius percutere valerent, & plagas ipsis illatas minus sentirent. Est enim experientia, & ratione comprobatum, obæsos minus excarnibus inju-

jurias sentire. Cum ergo pugiles, non secus ac athletæ, robori, & corporis crassitie studerent, iccirco *Biantes* usus est iis eduliis, quæ huic scopo satisfacerent. Verum sine modo. Ex quo factum est, ut in caco-chiliam biliosam incideret. Exeuntibus vere sursum, deorsumque rancidis biliosis succis, cholera morbus; aliis in venas æstate delatis, febres intermittentes ortæ sunt.

Epid. lib. 5. tex. 74.

Trinon Damonis filius, circa tibie male olum ulcus, juxta nervum purum habebat. Ab credente medicamento illi imposito contigit, episthotono correptum mori.

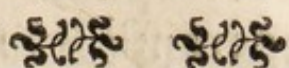
Tanti est imprudens medicamentorum corrodentium, aliorumque vulgo digerentium nuncupatorum ulceribus adhibitio, ut sæpissime gravia accersant symptomata, si parti, cui

applicantur, quam proximi nervi siti sint, vel ramus eorum insignis. Huic *Trinoni* simile quiddam accidit. Non contentus chirurgus usu lenium digerentium, cum ad acriora, immo corrodentia transiret, proximum ulceri nervum pupugit, unde convulsio in posteriora suborta, agrum misere e vivis sustulit. Ingens crimen: immo scuticæ dignum horribili flagello! Aqua Egelida efficacissimum digerens, nobile mundificans sæpissime inefficacibus, atque insensissimis postponitur. Vidi ego multoties ulcera benigniora in deterius ruisse ab incauto medicaminum digerentium usu, cavaque ab illis relicta in majus spatium excrevisse, dum balsamica dicta plena manu adhiberentur. Ulcus mitioribus prius detersum, sat erit a redundante humiditate siccis filis, aut absorbentibus tueri, cætera vero naturæ studio committere, neque inopportuna medicina turbare:

Sic curando quædam fieri pejora videmus

Ulceræ, quæ melius non tetigisse fuit.

Epid.

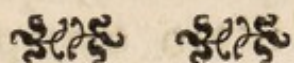

Epid. lib. 5. tex. 92.

*Euphranoris filio exanthemata velut
morsus culicum, exiguum autem tempus,
postridie febricitavit.*

Epid. lib. 7. tex. 94.

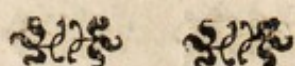
*Timonaetis puero exanthemata in curi-
bus, in coxis, & lumbis, & hypogastrio.
Et tumores valde rubicundi. Sedatis autem
his convulsiones, & epileptica fiebant sine
febris, multis diebus, & mortuus est.*

Luculentissima exempla ex binis
hisce historiis percipimus adversi even-
tus, succedentis inopinato, ac præ-
ter rationem evanescentibus exanthe-
matis. Quoniam *Euphranoris Filio*
exanthemata exiguum tempus in cor-
poris ambitu permanferunt, ideo fe-
bricitavit. Neque poterat non lubo-

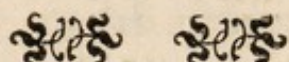
riri febris, retropulsa materia, alimentum suggerente exanthematis legitimis, & essentialibus. Iccirco, subdit *Valesius*, consultum fuisset, febrem sanguinis missione antevertere. Aut enim fuisset ab ea præservatus, vel minus graviter ægrotasset. Prohibet vero Medicos vulgi levitas hujusmodi facere, & metus calumniæ. Quotus enim quisque, ubi ita esset factum, non imputasset febrem missioni sanguinis potius, quam morboſo apparatus. *Timonaëtis* autem *puero*, cui exanthemata faciens materia in nervos delata est, non autem in venas, convulsiones inde obortæ sunt. Et vehementes quidem, quoniam epileptico modo illum corripuerunt. Fortasse si febris superveniret, neque convulsionibus tentatus esset, nec mortuus. Hoc sæpiſſime verum esse in variolis deprehendi, in quibus epileptici insultus, qui in vermium culpam detorquerentur, appetentibus variolis evanescendo, veram morbi causam palam testati sunt.

Epid.

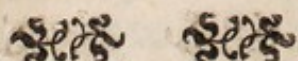
Epid. lib. 6. sec. 2. tex. 23.

*Lata exanthemata non valde prurigino-
sa, qualia Simon habebat hieme, qui cum
ad ignem inungeretur, aut calida lavare-
tur, juvabatur. Vomitus non conferebant.
Existimo si quis calefaceret, juvaret.*

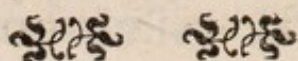
Affectio cutanea hujus *Simonis* ve-
re morbus erat, non autem absces-
sus. Merito ergo inunctus, & lotus
est, quia morbus cutaneus topicis ag-
gredi debebat. Quoniam vomitus non
conferebant, evidens erat male plecti
interna viscera medicamentis, quibus
non indigebant. Hinc patet, quam
futiles sint purgationes, ptyisanæ, cæ-
teræque hujus farinæ præparationes,
quæ a vulgaribus medicis, quotiescum-
que in morbum cutaneum inciderint,
revocantur in usum.

Epid.

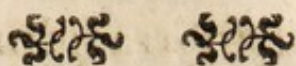
Epid. lib. 6. sec. 3. tex. 14.

Figura sublevantes maxime. Ut qui sarmenta plectebat, & contorquebat, præ doloribus procumbens, arripiens paxillum, & summo infixo adhæsit, & sublevatus est.

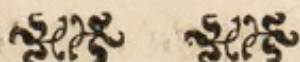
Diligentissimus observator *Hippocrates* nihil prætermisit, unde canones practici haurire, ac in posteros traducere posset. Animadvertens versutiam ruricolæ, qui dum meteret, correptus torminibus, in compressione paxilli remedium invenit; nos admonuit hac observatione de arte sapiendi per compressionem dolores. Prudenter *Valesius* suspicatus est, dolores hujus villici fuisse intestinales, & flatulentos, contra opinionem *Galen*i opinantis fuisse manus. In colica flatulenta sæpissime expertus sum tanquam presentaneum remedium, fascia comprimere Abdomen.

Epid.

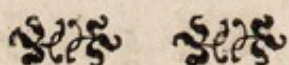
Epid. lib. 6. sec. 8. tex. 4.

Renum morbos, & vesicæ non vidi curatos ultra quinquagesimum annum.

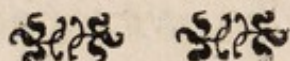
De prædictione in hoc textu contenta aliter mihi praxim exercenti animadvertere occursum est. N. V. *Aloysius Pisanus*, & Reverendus *Carolus Bornigonus* utrique septuagenario majores, ambo vesicæ ulcera dira perpeffi, iisdem pene remediis sanati sunt. Cum enim acutus vesicæ morbus, præcedenti chronico insitus utrumque obse-derit, præmissis venæsectione, anti-phlogisticis, temperantibus, & refrigerantibus externe, & interne adhibitis, fero insuper lactis depurato, & lacte asinino (in quo saponis veneti scriptulum dissolvebatur) ad mensem epotis, uterque convaluit. Nobilissima
Matrona *Maria nata Vendramena Comi-*
tissa

tissa Zenobia, cujus morbi historiam typis jampridem tradidimus, ex insigni ulcere post abscessum in rene sinistro nato, licet gravis annis, nobis tamen curam morbi gerentibus, perfecte convaluit, neque e vivis, nisi exacto decennio, migravit.

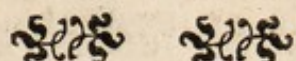
Epid. lib. 6. sec. 8. tex. 47.

Satyrus in Thaso, cognomento vocabatur Gripalopex, cum esset annorum circiter vigintiquinque, semen per somnum effudit saepe, & interdum quoque saepe ipsi prodibat, cum autem ad annum trigesimum pervenisset, tabidus fiebat, & mortuus est.

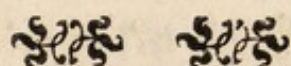
Hic homo laborasse videtur vera gonorrhæa spontanea, qua durante in tabem dorsalem incidit, & exacto quinquennio mortuus est. Videant hinc in quem errorem incidant, qui seminis excretionem nocturnam, homi-

mine dormiente, incidentem gonorrhæam benignam improprie appellant. Seminis effusio *Satyri*, si fieri posset, omni ope coercenda erat, seminis effusio *Nicippi* finenda.

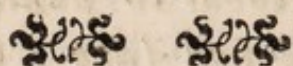
Epid. lib. 7. tex. 14.

Caupo qui peripneumonia tenebatur, alvus statim subiit. Circa quartam sudor multus. Videbatur soluta esse febris. Tussis nulla ut ita dicam. Quinta, & sexta, & septima detinebat febris. Sudor octava. Nona exereabat eum pallidum. Decima ibat acervatim, non saepe. Circa undecimam mitius habuit. Quatuordecima sanus evasit.

Hac historia usus sum in epistolis meis italico sermone exaratis, quas nuperrime typis evulgavi super constitutiones epidemicas *Venetas* annorum 1761. & 1762. eo fine, ut innuerem, peri-

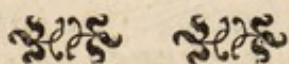
peripneumoniam morbum diversum esse a pleuritide. Nam si pleuritis nullatenus per alvi fluxum recte solvi potest, quemadmodum in peripneumonia evenire præfata historia edocemur, certe pleuritis morbus cum peripneumonia nequaquam confundi potest. Illud vero habere debet alvi egestio, ut in peripneumonia prodesse possit, quod eger eat acervatim, non sæpe. Sictalis egestio quia copiosa, confert, quia rara, recte fertur. Verum quidem est, ideo profuisse in memorato casu alvi fluxus, quod color in sputo pallidus, bilis indicaverit redundantiam.

Epid. lib. 7. tex. 26.

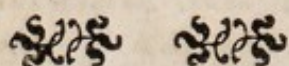
Theodori uxori in febre vehementi sanguinis eruptio facta est hyeme. Obortus est dolor maximus circa pectus, & fomento ad latus dextrum adhibito, remiserunt quidem dolores: Quarta die spiritus densior, arteria vix respirans, subsibilabat, & supina difficulter se movere poterat. Ad noctem febris auctior, & delirium breve fie-

fiebat. Sudor circa frontem primum diffun-
debatur modicus, mox per totum corpus,
& pedes. Posthæc autem videbatur ipsi fe-
bres remisisse. Erat autem ad manus cor-
pus arteriarum frigidius. Tussis non ade-
rat, nisi tertia, & quinta die exiguum
tempus. Sitis non inerat, spuitio aderat.
Exiliebat, vociferabatur, insaniebat, spi-
ritus multus, manus tremulæ sub mortem
convulsa, Septima mortua est.

Hæc mulier obiit pleuritico-pneu-
monica. Pulsus post quartam pigri,
inertes, veluti infebrientes. Conge-
labatur latus, & vasa circa ipsum.
Gangrænosa inflammatio, in qua tan-
dem ægri tranquilli fiunt, & moriun-
tur. Mors suavis ex latere sphacela-
to procedens. Hæc erat clamosa pleu-
ritis. *Testor Deum in animam meam* (scri-
psit *Valescus de Taranta* cap. prop. de
pleur.) omnes Pleuriticos clamantes, eju-
lantes, vociferantes, exilientes miserabili-
ter oppetiisse. Vox acuta plorantium
similis omnino exitialis, & spasmodi-
ca in acutis. Vociferari, ululare, eju-
la-

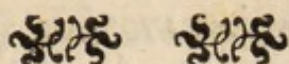
lare in posteram diem mortem significat, præsertim si contumax, & perenne silentium a principio in vociferationem inopinatam eruperit. Silentes, exclamantes in malignis veluti attoniti, & in ictu oculi rapiuntur.

Ep̃id. lib. 7. tex. 79.

In olintbo Nicoxenus similiter die septima videbatur liberatus cum sudore. Sorbitiones accipiebat velut hortum ex Sole. Decima septima die accessi ad eum. Lingua urebatur, calor exterius non valde fortis. Exolutio corporis gravis, vox clangosa, ut laboriosum esset audire, clara tamen. Tempora collapsa, oculi cavi, pedes molles, & tepidi, secundum lienem distensio. Clysterem non admodum recipere poterat, sed resiliebat. Ad noctem prodiit stercus compactum, & paucum, & aliquid sanguinis, arbitror a clystere. Urina pura, pellucida, decubitus supinus, crura diducta ob exolutionem, penitus vigil. Intra viginti dies calor est mitigatus, Potus qui ex farina, sed

sed & qui ex pomis simul, & mali punici succus, & lentis coctæ frigidus, & farina lotura coctæ frigida, tenuis sorbitio. Superstes mansit.

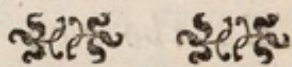
Discant ex hac historia *Tyrones Medici*, faciem rubore obvelent *Pragmatici*, qui in curandis acutis venosis febribus, quas semper injuria malignas appellant, nulli remediorum suppellectili parcentes, cælum terræ miscet; misellos ægros occidunt, quibus opem ferre satagunt; morbumque quem auxerant perversa methodo, aut irritaverant, ut cum majore gloria facerent, aut non potuerunt discutere, aut cum magno ægrorum damno vicerunt. His per jocum obtrudi possunt ii versus *Guarini Poetæ Itali*:

*Io battezzo da maligno
Ogni mal, che non intendo;
La moneta intanto prendo,
E dappoi tra me sogghigno,
Che vi sia gente sì pazza,
Che stipendj chi l'ammazza.*

F

Hi-

Historiæ Hippocraticæ addenda sunt aurea Valesii verba, quæ sequuntur. Est tamen animadvertendum etsi plerumque ea febris ex sanguine crasso, & putrescente maligne oriatur, non tamen semper. Sed ut alios morbos plerosque differentiam accipere ex materia, esseque aliquando febrem malignam vulgo nuncupatam biliosam, aliquando pituitosam, nonnunquam etiam atrabiliariam, & curationem etiam ita variare. Huic enim non tam crassorum, quam acrium, & tenuium fuisse redundantiam, indicavit uestigio, & pervigilium. Solent enim quibus admista pituita est, comate premi. Ob id contulerunt illæ potiones, quæ aliis essent adversissimæ. Fuiſſet autem huic adversissimum theriaca uti, aut decoctis ex herbis calidis, quantumvis essent alexipharmacæ, ut dictamni, scabiosæ, & cardui benedicti, quod aliis talium solet esse utile.

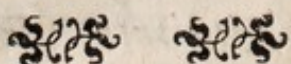
Epid. lib. 7. tex. 79.

Epicharmi Filio accidit ex itinere, & potu cruditas. Sequenti die mane anxietas-

tate facta, bibens aquam, acetum, & salem, vomuit pituitam. Postea vero rigor apprehendit. Lotus est febricitans, & doluit pectus. Tertia die statim mane sopor modicum tempus tenuit eum, & delirabat, & febris acuta. Graviter ferebat morbum. Quarta die insomnis. Mortuus est.

Epid. lib. 2. sect. 2. tex. 6.

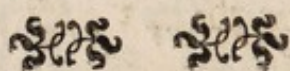
Frater uxoris Aristai fatigatus itinere incalescebat. Deinde in tibiis terebinthi fiebant. Deinde febris continua fiebat, & postridie sudor fiebat, & aliis etiam diebus paribus fiebat semper. Adbuc autem febris detinebat. Erat autem sublienofus. Fluebat sanguis ex sinistra nare, sæpe, & paulatim. Judicatus est. Postridie juxta aurem sinistram tumor. Postridie, & juxta dextram, minor autem hic, & incalescebat. Hæc evanuerunt, & non sunt suppurata.

Filii Epicarmi historiam in supplemento dissertationis meæ super constitutiones epidemicas Venetas annorum 1761. & 1762. ideo adduxi, ut balneum a cura morbillorum ejus constitutionis arcerem. Experientia monstrante morbillis tunc epidemico modo grassantibus, ortum, atque incrementum præbuisse putris cacochilia circa mesenterium, & jecur congesta; fætidis alvi egestionibus confertim erumpentibus ad sanitatem perducere potuisse; nec non autoritate fretus *Hippocratis*, *Galenii*, *Ballonii*, *Valesii*, omnia, & quæcumque medicamenta, præter alvum leniter ducentia, in eorum curatione placuit explodere. Alteram *Fratri* uxoris *Aristei* primæ maxime affinem nunc retuli, ut robur ei adderem, atque exemplo repetito firmarem, quæ in memorato supplemento legenda occurrunt. Videant *Tyrones Medici*, & *Seniores pragmatici* nuncupati quam male

male cedant in cacochymicis corporibus balneum, & exercitatio. *Epicharmi Filius* mortuus est, quod impuro adhuc corpore, atque in initio febris putridæ cum cruditate se laverit. Dolere enim (animadvertente *Valerio*) jam inde capit pectus, crudis succis, qui circa ventrem erant, in pectus balneo effusis, & sursum euntibus; nam in superiora adhuc latis, die sequenti, quæ erat morbi tertia, summo statim mane sopor eum apprehendit, qui modicum duravit tempus, & jam inde delirabat, & febris erat acuta, hoc est ardens plurimum, putrescente jam cum crudibile, & in capite, & per totum corpus. Quam etiam ob causam quarta die erat insomnis, & ferebat graviter morbum, hoc est, erat inquietus, & anxius, quod malignitatis morbi, & debilitatis facultatis est. Tandem cum hæc fierent, ac fortasse etiam alia plurima, mortuus est. Et *Frater uxoris Aristei* cum cæpisset iter agere plenus succis melancholicis, neque redundantiam illam antequam exerceretur, deponeret, in acutum morbum incidit, tumoribus quibus-

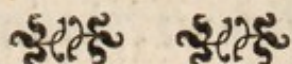
dam nigris , cum pustulis figuram fructus terebinthi habentibus , per crura dispersis , quem sane evitasset , ni impurgatus exerceretur (*ulcera namque scriptum est in epid. 6. sect. 7. per corpus erumpunt , ubi quis impurgatus labori se dedit*). Et Galenus quoque adnotavit , in exercitationibus calorem auctum ex profundo ad cutem succos evocare . Quando igitur prius in corpore vitiosa materia cumulata est , acrimonia cutem erodit , atque ulcera efficit : quemadmodum cum crassi , glutinosique humore sunt , hepar , renesque obstruunt , in cute autem affectus cum tumore excitant .

Epid. lib. 7. tex. 102.

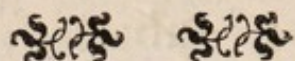
Alicarnassensis , qui in domo Xanthippi diversabatur , aurem hieme dolebat , & caput non mediocriter . Erat vero annorum ferme quinquaginta quinque . Secta est illi vena secundum Mnesimachum . Læsum est caput , evacuatum , & refrigeratum (non enim

enim suppuravit). Phreniticus factus est.
Mortuus est. Urina etiam huic densa.

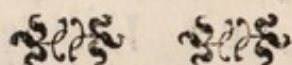
Quod evenit Polyphanto, & famula
Evalcida phreniticis a morbo factis
circa urinas, idem & huic Alicar-
nassensi homini accidit. Cunctis his
urinæ fuerunt rubræ, perturbatæ,
quales jumentorum, & densæ. Ne-
que mirum, cum in aphor. 70. sect.
4. scriptum sit: quibus in febris urina
perturbata ut subjugalium, iis labores
capitis aut adsunt, aut aderunt. Cæte-
rum hic Alicarnassensis mortuus est
culpa medici venæ sectionem inop-
portune imperantis, & ideo cerebra-
lis vomicæ suppurationem prohiben-
tis. Neque verba illa, *non enim sup-
puravit*, scripta sunt per parenthe-
sin. Videtur, ait Valesius parergon,
non est tamen, si recte intelligatur,
sed perinde est, ac si diceret, non
enim erat phlegmonosa affectio, quæ
dolorem afferebat, sed a frigida po-

tius pendens materia. Proinde a venæ sectione evacuatum, & refrigeratum est caput. Recte autem dixit, *non enim suppuravit*, insinuans inflammationem earum partium, illa ætate, suppuratione potius, quam resolutione finiri consueſſe. En quomodo morbi pro ratione ætatis curantur!

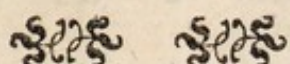
Epid. lib. 7. tex. 107.

Eudemus splenem dolebat fortiter. Imperatum est a Medicis comedere multa, bibere paucum vinum tenue, deambulare multum. Non est facta ulla mutatio. Secta est vena. Cibus, & potum parce, deambulationem paulatim intendebat. Vinum nigrum tenue. Sanitati restitutus est.

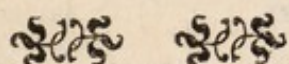
Occulta lienis inflammatio sanguinis missione curata. Errabant Medici, quod venam non secuerint, quod
mul-

multum cibum exhibuerint; plurimum, atque repente deambulare iusserint. Immo quæ chronico splenis morbo convenirent, ea in acuto præciperent.

Epid. lib. 7. tex. 109.

Eunuchus ex venatione & discursu hydropicus factus est. Hic ad sex annos habuit ex equitatione malum, & bubonem ile, & dolores circa genitalia. Hic secundum inanes partes tabefactus, septem diebus periit.

Ars venatoria propria non est Eunuchorum, & Spadonum, sed eorum dumtaxat, qui sint

..... Duro de robore nati.

Nil ergo mirum si Eunuchus hic nimio exercitio maceratus, præ solidorum

rum debilitate, atque languore prius in cachexiam, mox vero in perfectum hydropem inciderit. Ab exercitio igitur arcendi sunt cacochymici, & debiles, neque prius committendi, quam purgati, atque resumpti.

F I N I S.

ER.

ERRATA.

CORRIGE.

Pag.	3	lin.	8	Præcatur	Precatur
	10		6	recalescentia	recalescentia
	ibid.		22	quisquilius	quisquiliis
	11		6	morebantur	monebantur
	12		6	intra	intra se
	ibid.		9	videbantur	videbatur
	15		21	persuadeant	persuadent
	17		12	extiteris	extiterit
	20		17	fonto	fonte
	23		1	<i>Fabritium</i>	<i>Fabritio</i>
	ibid.		6	<i>Gallis</i>	<i>Galliis</i>
	26		1	forse	forte
	32		15	incontinentia	incontinentiam
	ibid.		15	stuporque	stuporemque
	ibid.		16	oborti	obortos
	ibid.		17	morbi	morbi soboles
	36		13	turrim	tullim
	ibid.		23	remisserunt	remiserunt
	38		7	secebant	secabant
	ibid.		10	exquisite	exquisite
	43		12	recesentur	recensentur
	53		10	Ea	Ex
	54		10	petuisset	potuisset
	56		14	Huic	Hic
	61		5	<i>mitus</i>	<i>mitius</i>
	62		1	<i>mortus</i>	<i>mortuus</i>
	ibid.		15	cruori	cruoris
	ibid.		23	melancholisque	melancholicisque
	66		24	<i>fellere</i>	<i>fallere</i>
	67		1	<i>aparire</i>	<i>aperire</i>
	69		15	credente	erodente
	ibid.		16	episthotono	opisthotono
	70		8	agrum	ægrum
	71		6	<i>curibus</i>	<i>cruribus</i>
	77		1	incidentem	supervenientem
	ibid.		12	exereabat	excreabat
	ibid.		12	eb pallidum	subpallidum
	78		10	eger	æger

NOI RIFORMATORI

Dello Studio di Padova.

AVendo veduto per la Fede di Revisione, & approvazione del P. F. Filippo Rosa Lanzi Inquisitor Generale del Santo Ufficio di Venezia nel Libro intitolato manoscritto *Antonii Lizzari D. M. Animadversiones ad nonnulla Hippocratis loca &c.* non v'esser cosa alcuna contro la Santa Fede Cattolica, e parimente per Attestato del Segretario nostro, niente contro Principi, & buoni costumi concediamo Licenza ad *Antonio Zatta* Stampator di Venezia che possi essere stampato, osservando gli ordini in materia di stampe, & presentando le solite Copie alle pubbliche Librarie di Venezia, e di Padova.

Dat. li 27. Agosto 1763.

(Sebastian Zustinian Ref.

(

(Alvise Vallarezzo Ref.

Registrato in Libro a Carte 179. al Num. 985.

Davidde Marchesini Seg.

1763. 2. Agosto Reg.

Francesco Gadaldini Seg.

PP. 1766

all

